

Pragmatische aspecten van relationele adjectieven

door

Priscilla HEYNDERICKX

1. INLEIDING¹

In deze tekst wil ik aan de hand van cijfergegevens aantonen dat relationele adjectieven (voortaan RA) vooral voorkomen in teksten uit een hoger register (3.). Eerst zal ik uiteenzetten wat RA zijn en hoe ze kunnen worden onderscheiden van kwalificerende adjectieven (voortaan KA) (2.). In het laatste deel zal ik aandacht schenken aan de invloed die gebruiksfactoren hebben op verschillende domeinen met betrekking tot RA (4.).

2. IDENTIFICATIE VAN RELATIONELE ADJECTIEVEN

Net als vele andere talen, zoals het Engels, het Frans, het Duits en het Pools, heeft het Nederlands een klasse van RA. Voorbeelden zijn de adjectieven in de volgende combinaties van adjectieven en substantieven:

parlementaire commissie
koninklijk besluit
virale infectie
federale staat
stedelijke bibliotheek

RA kunnen worden onderscheiden van KA aan de hand van een aantal typische kenmerken. We bespreken en illustreren ze. Ook wordt — wanneer relevant — hun onderscheidende kracht gerelativeerd.

De eerste eigenschap is van semantische aard. RA zijn betrekkingstichtend, wat betekent dat er een relatie wordt gecreëerd tussen de conceptuele entiteiten opgeroepen door enerzijds het basissubstan-

1. Deze tekst werd naar voren gebracht op de Voorjaarsvergadering van de Koninklijke Zuid-nederlandse Maatschappij voor Taal-en Letterkunde en Geschiedenis (26 maart 1994 — Vrije Universiteit Brussel).

tief (d.i. het nomen waarvan het adjectief is afgeleid) en anderzijds het kernsubstantief (d.i. het nomen dat door het adjectief wordt gemodificeerd)². In *virale infectie* en *koninklijk besluit* zijn basis en kern dus respectievelijk 'virus' / 'koning' en 'infectie' / 'besluit'. De geïmpliceerde relatie kan algemeen worden geformuleerd als 'in betrekking staand tot' (resp. 'infectie in betrekking staand tot een virus', 'besluit in betrekking staand tot een / de koning')³. De taalgebruiker is in staat die vage relatie specifiek invullen. Allerlei betekenisrelaties kunnen worden geïmpliceerd, zoals blijkt uit de volgende reeks van voorbeelden⁴.

hertogelijk slot = slot in het bezit van een / de hertog

federale staat = staat die een federatie is

gouden ring = ring gemaakt van goud

ovarieel gezwel = gezwel in de eierstok

manuele arbeid = arbeid met de handen

Edammer kaas = kaas uit Edam

toekomstige koning = koning in de toekomst

disciplinaire maatregel = maatregel volgens de discipline

ruimtelijke ordening = ordening van de ruimte

educatief verlof = verlof voor educatie

Hoewel ook combinaties van kwalificerende denominale adjectieven en nomina soms geïnterpreteerd kunnen worden als een betrekking tussen twee conceptuele entiteiten, is deze bijzondere semantiek van een RA-N-combinatie een absoluut onderscheidingscriterium. Immers, bij een KA-N-combinatie wordt de betrekking gemodificeerd door een vergelijkend of een kwantificerend element. Een *zomerse dag* is 'een dag ALS in de zomer' (vergelijkend); een *zonnige dag* is niet zomaar 'een dag met zon', maar wel 'een dag met VEEL zon' (kwantificerend). Bij een RA-N-combinatie is de betrekking ongemodificeerd, 'objectief'.

2. De naam *relationeel* adjectief is gebaseerd op dit semantische kenmerk: tussen twee conceptuele entiteiten wordt een *relatie* gecreëerd (vgl. Fr. *adjectifs de relation*, Eng. *relational adjectives*, Du. *relationale Adjektive*).

3. Dit is de categoriale waarde van de morfologische categorieën gecreëerd door elk van de RA-vormende suffixen.

4. Dit is dus een argument tegen de in de literatuur soms geponeerde opsombaarheid van de onderliggende betrekkingen. Vergelijk:

«A careful examination of the semantic relationships between head nouns and prenominal modifiers in C[omplex]N[ominal]s reveals not only that these relationships are not „endless in number” [...], but that the variety of these relationships is in fact *confined within a very limited range of possibilities*».

(Levi 1978: 75 - mijn cursivering)

Andere voorstanders van de opsombaarheid zijn bijvoorbeeld Ljung (1970) en Warren (1984). Deze opsombaarheid wordt weerlegd door o.a. Booij (1979), Post (1986) en De Caluwe (1991).

Wat hun vorm betreft kunnen we stellen dat RA denominale adjectieven zijn. Zowel de basis als het suffix kunnen van inheemse of van uitheemse origine zijn, zoals in de voorbeelden al werd geïllustreerd (inheems: *koning* + *-lijk* → *koninklijk*, uitheems: *parlement* + *-air* → *parlementair*). In het Nederlands zijn er heel wat RA-vormende suffixen. Oorspronkelijk Nederlandse zijn bijvoorbeeld *-ig* (bijv. *grondwettig*), *-en* (bijv. *gouden*) en *-isch* (bijv. *amfibisch*); van vreemde oorsprong zijn o.a. *-eel* (bijv. *cultureel*) en *-iek* (bijv. *maçonniek*). Soms behoort het basissubstantief niet tot de Nederlandse woordenschat, zoals in *monastiek* (< Lat. *monachus* 'kluizenaar'), *manueel* (< Lat. *manus* 'hand') en *pelagiaal* (< Gr. *pelagos* 'zee'). Dergelijke adjectieven zijn van suppletieve aard.

Het denominale karakter laat niet toe een absolute grens te trekken tussen RA en KA. Er zijn immers ook denominale KA. Sommige worden gevormd met suffixen die ook in RA voorkomen (bijv. *zonnig* < *zon*), andere hebben typisch kwalificerende suffixen (bijv. *clownesk* < *clown*, *melkachtig* < *melk*).

RA hebben een aantal kenmerken waarin ze verschillen van de meeste KA. We kunnen ze groeperen omdat ze hun verklaring vinden in de bijzondere semantiek van RA (cf. boven). RA zijn niet gradeerbaar, worden genegeerd met het negatieprefix *niet-* in plaats van met *on-* zoals de meeste KA, en hebben geen lexicaal antoniemen. Onmogelijk zijn in het Nederlands

- * virale infectie
- * de meest virale infectie
- * onvirale infectie   maar   *niet-virale infectie*
viraal?

Aangezien een betrekking ofwel aanwezig ofwel afwezig is en niet in meer of mindere mate aanwezig kan zijn, is het evident dat gradeering van RA onmogelijk is. Bovendien is de betrekking objectief, zodat het prefix *on-*, dat een subjectieve (i.c. evaluerende) connotatie heeft, bij RA een ongepast negatieprefix is.

Ook deze kenmerken hebben geen absolute onderscheidingskracht, want er zijn ook KA die niet kunnen worden gegreeerd, die genegeerd worden met *niet-*, en die geen lexicaal antoniemen hebben. Een voorbeeld is *zwanger*.

- * meer zwanger
- niet-zwanger
- zwanger?

Een volgende kenmerk heeft te maken met de gebruikswijzen van RA. We stellen vast dat bij RA predikatief gebruik aan sterke restricties onderworpen is. Zinnen als

- * De commissie is parlementair.
- * Het besluit is koninklijk.
- * De infectie is viraal.

zijn geen correct Nederlands. De verklaring hiervoor heeft te maken met de manier waarop de betekenis van een RA gekoppeld wordt aan die van het gemodificeerde nomen. Een RA voegt geen eigenschappen toe aan die van de kern, maar selecteert een semantisch feature met een lege argumentspositie en vult die in⁵. Aangezien een copulatief werkwoord in de eerste plaats een predicerende (eigenschapsnoemende) functie heeft, is een koppelwerkwoordconstructie hier onmogelijk. Alleen onder welomschreven omstandigheden kan predikatief gebruik wel, bijvoorbeeld als er een contrast wordt uitgedrukt.

De infectie is niet *bacterieel*, maar *viraal*.

Voor de volledigheid vermelden we dat adverbiaal gebruik van RA wel goed mogelijk is, zoals de volgende zin illustreert.

Dat is een *financieel* haalbaar voorstel.

Ook wat de combineerbaarheid betreft zijn er enkele opvallende elementen. RA kunnen niet door middel van een nevenschikkend voegwoord gecombineerd worden met KA. De verklaring hiervoor ligt voor de hand: de leden van een nevenschikking moeten gelijkwaardig zijn, wat een RA en een KA niet zijn.

- * een wijs en koninklijk besluit

Een KA kan wel een RA-N-combinatie als geheel modificeren en staat dan steeds voor het RA. We hebben hier een onderschikkende configuratie, waarbij het KA de volledige RA-N-combinatie modificeert.

een wijs koninklijk besluit

Een RA kan door middel van een nevenschikkend voegwoord wel verbonden worden met nomina en met andere RA. We hebben dan

5. Beard (1991) noemt dit het Principle of Decompositional (Featural) Composition, dat als volgt luidt:

«a. The semantic features, *Q*, of an QAdj in an attribute phrase, QAdj + N, serve as a predicate to one and only one semantic feature of its head.

[...]

b'. The semantic features, *R*, of an RAdj in an attribute phrase, RAdj + N, serve as an argument to one and only one semantic feature, *X*, of its head, or to a virtual function, *Y*, supplied from a yet undetermined source.»

(Beard 1991: 216/222).

niet te maken met echte nevenschikking, maar met reductiegeval-
len⁶.

ministeriële en koninklijke besluiten
koninklijke en parlamentsbesluiten

Ook kan een zelfde kern gemodificeerd worden door meerdere RA
zonder verbindend element tussen de adjectieven. De volgorde van
de adjectieven is dan niet willekeurig: het adjectief met de grootste
classificerende waarde staat het dichtst bij de kern⁷. Vergelijk:

* koninklijk dagelijks besluit
dagelijks koninklijk besluit

De meerderheid van deze eigenschappen kunnen niet als absoluut
onderscheidingscriterium fungeren. Er zijn bijvoorbeeld ook denomi-
nale KA, zoals *zonnig* en *elitair*. Toch is het mogelijk om RA dui-
delijk af te bakenen van KA. Niet alleen geldt het semantische cri-
terium absoluut en is nevenschikking met een KA volstrekt onmoge-
lijk, maar ook het al dan niet beantwoorden aan het conglomeraat
van de andere, niet-absolute criteria vormt een goede indicator voor
de functie van een denominaal adjectief.

In deel 3 bekijken we in welke tekstsoorten RA optreden. We ge-
bruiken hiervoor zowel bestaande frequentielijsten als gegevens van
eigen tekstonderzoek.

3. GEBRUIK VAN RELATIONELE ADJECTIEVEN

Bij een vergelijking van de frequentielijsten gesproken en geschre-
ven taal in Uit den Boogaart (1975) constateren we dat in het Cor-
pus Gesproken Taal bij de woorden met een frequentie van minstens
10 geen enkel potentieel RA is opgenomen⁸. De lijst van woorden
uit het Corpus Geschreven Taal met een frequentie van minstens 40
bevat wel potentiële RA, zoals *politiek*, *sociaal* en *economisch*. Voe-
gen we daar de gegevens uit De Jong (1979) aan toe, dan stellen we
vast dat het graduele kenmerk [formeel] hier een belangrijke rol
speelt. Immers, De Jong geeft ook aparte lijsten volgens verschillende

6. Boij (1983) bespreekt een gelijkwaardig voorbeeld, nl. *Amerikaanse en Papoeataalen*.
«*Amerikaanse* en *Papoea* [b.v.] zijn geen syntactisch gelijkwaardige constituenten, zoals
nevenschikking vereist: *Amerikaanse* is een adjectief, *Papoea* is een substantief. Boven-
dien is *Amerikaanse* een zelfstandig woord, maar *Papoea* is een deel van een woord.»
(Boij 1983: 7)

7. Dit is m.a.w. een voorbeeld van de rechts-links-oriëntatie in het Nederlands.

8. We hebben het over *potentiële* RA, omdat het zonder context onmogelijk is om uit te
maken of een denominaal adjectief een relationele of een kwalificerende functie heeft.

variabelen, zoals formeel — informeel, hoog — laag opleidingsniveau. Uit tabel 1 blijkt duidelijk dat RA vooral optreden in meer formele teksten en bij sprekers met een hogere opleiding.

	Totaal	Formeel	Informeel	Hoog	Laag
<i>binnenlands</i>	22	21	(1)	17	(5)
<i>sociaal</i>	20	16	(4)	16	(4)
<i>financieel</i>	11	11	(0)		

Tabel 1: RA in de frequentielijsten Spreektaal in De Jong (1979)⁹

Ook een vergelijking van verschillende tekstsoorten geeft aan dat RA vooral tot de meer formele woordenschat behoren. We hebben in een groot aantal tekstsoorten nagegaan hoeveel RA er optreden in tienduizend woorden. Daaruit bleek o.a. dat het gebruik van RA zeer beperkt is in fictionele literatuur. In tabel 2 zijn de cijfergegevens opgenomen voor twee dichtbundels, namelijk „De toekomstige dief” van E. van Vliet (TD) en „Jachtscènes” van A. Enquist (JS), en voor twee romans, „Wit Zand” van K. Hemmerechts (WZ) en „Mendels erfenis” van M. Möring (ME). Er is een indeling in types, d.i. het aantal verschillende RA, en tokens, d.i. hoe vaak de RA in kwestie in totaal optreden.

		types	tokens
Poëzie	TD	7	8
	JS	6	8
Proza	WZ	7	9
	ME	22	26

Tabel 2: RA in fictionele literatuur

Plaatsen we daarnaast de cijfergegevens van enkele non-fiction teksten, dan valt het verschil onmiddellijk op. In tabel 3 geven we de cijfers voor de kranten Het Volk en De Standaard. Zowel het aantal types als de tokens liggen hoger dan in de fictionele teksten.

9. De cijfers tussen haakjes hebben we zelf toegevoegd.

	types	tokens
Het Volk 1993	68	203
De Standaard 1993	68	175

Tabel 3: RA in kranten

Nog duidelijker wordt de relevantie van het stijlniveau van een tekst als we teksten vergelijken uit een zelfde wetenschappelijke tak maar behorend tot een verschillend stijlregister. Zo excerpeerden we tienduizend woorden uit twee taalkundige („Onze Taal” en „Gramma”) en uit twee pedagogische tijdschriften („Klasse” en „Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid”). Op basis van elementen als doelgroep, inhoud, zinslengte en -complexiteit en layout konden we bepalen welk van beide tijdschriften het meer populaire is. Voor de hierboven vermelde zijn dat Onze Taal en Klasse. Uit de gegevens in tabel 4 blijkt dat in de meer populaire tijdschriften minder RA voorkomen. Dit betreft zowel types als tokens. Ook de verhouding tokens — types verschilt: in de meer populaire tijdschriften is die ongeveer 2 op 1, in de minder populariserende ongeveer 2,5 op 1. Dat betekent dat er niet alleen meer verschillende RA voorkomen, maar ook dat die vaker gebruikt worden.

	types	tokens
Klasse	57	114
Onderwijsbeleid	67	163
Onze Taal	33	58
Gramma	52	130

Tabel 4: Gebruik van RA in lage en hoge stijl

Er kan hier ook een link worden gelegd met het behandelde onderwerp. Hoe wetenschappelijker, 'geleerder' het onderwerp, hoe meer RA. We bekeken bijvoorbeeld in twee artikelen uit Eos hoeveel RA er voorkomen op duizend woorden. In een artikel over brandende oliebronnen in Koeweit waren dat slechts 2 types en 4 tokens; een artikel over röntgenstralen daarentegen bevat 12 types en 20 tokens. Het thema is in het tweede geval meer exact-wetenschappelijk en de stijl is formeler. Bijgevolg treden er meer RA op.

De populariteit van RA in wetenschappelijke teksten wordt onder andere veroorzaakt door de economie van de constructie. Met weinig woorden wordt er veel uitgedrukt in een RA-N-combinatie, na-

melijk twee conceptuele entiteiten en hun onderlinge betrekking. In wetenschappelijke taal is beknoptheid zeker een vereiste.

Heel wat RA behoren tot het uitheemse deel van het lexicon. Het corpus dat ik verzameld heb door excerptie van het Nieuw Nederlands Handwoordenboek bevat drie maal zoveel nonnative dan native RA¹⁰. Als we ook de zogenaamde samenstellende afleidingen van het type telwoord + nomen + suffix (bijv. *tweebenig*, *driezijdig*, *vierjarig*) buiten beschouwing laten, is de verhouding zelfs ongeveer zes op een. De relatie tussen de vreemde oorsprong en de hoge stijlconnotatie is problematisch als we proberen ze te beschrijven in termen van oorzaak en gevolg. Hebben RA een hoge connotatie omdat ze van vreemde oorsprong zijn of worden er zoveel RA ontleend aan andere talen omdat de taalgebruiker behoefte heeft aan woorden met een hoge stijlconnotatie? Weinreich (1963) geeft enkele redenen aan waarom een taalgebruiker woorden ontleent aan een andere taal. Een daarvan is het prestige dat ermee verbonden is¹¹. Ook bij RA kan een dergelijke overweging een rol spelen. RA behoren dan tot de profilerende woordenschat van een kring. Een mooi voorbeeld daarvan is de taal van de geneeskunde / de medici. Meer dan zestig namen van lichaamsdelen hebben in het Nederlands een suppletieve adjectivische tegenhanger. Dit gaat van meer algemeen verspreide adjectieven als *cardiaal* ('met betrekking tot het hart') en *nasaal* ('met betrekking tot de neus') tot zeer gespecialiseerde woorden als *ciliair* ('met betrekking tot de oogharen') en *temporaal* ('met betrekking tot de slapen'). Het feit dat voor hun interpretatie veel buitentalige kennis vereist is, is er mede voor verantwoordelijk dat het gebruik van deze adjectieven beperkt blijft tot een kring van ingewijden, die deze woorden misschien bewust hanteren om zich als ingewijde te profileren. We hebben m.a.w. te maken met een soort geheim- of statuscode.

Een diachrone vergelijking van enkele tekstsoorten toont aan dat het gebruik van RA toeneemt. We bekeken dit zowel voor een tijdschrift (TNTL = Tijdschrift voor Nederlandse Taal-en Letterkunde) als voor een krant (Het Volk). Uit tabel 5 blijkt dat de toename zowel geldt voor types als voor tokens. Die toename wordt mijns inziens vooral veroorzaakt door de popularisering via de media van wetenschap en techniek, de domeinen bij uitstek waar RA worden gebruikt, en door het hogere ontwikkelingsniveau van de gemiddelde taalgebruiker.

10. Het betreft hier RA die niet van plaats- of eigennamen zijn afgeleid.

11. Als voorbeeld geeft Weinreich (1963: 60) onder andere de geleerde Latijnse leenwoorden in het Engels.

	types	tokens
TNTL 1900	24	40
TNTL 1990	61	150

Het Volk	1898	1930	1960	1993
types	34	37	48	68
tokens	55	93	118	203

Tabel 5: Evolutie van het gebruik van RA

Meer specifiek kan deze toename gesitueerd worden bij de uitheemse RA. Van de 34 types die in Het Volk 1898 optreden is ongeveer 70 % van inheemse oorsprong en 30 % van uitheemse. In 1993 is slechts 35 % nog native en al 65 % nonnative.

In het vierde deel zullen we aantonen dat overwegingen die niet tot het taalsysteem behoren bij RA belangrijk zijn op verschillende domeinen.

4. RELATIONELE ADJECTIEVEN EN TAALGEBRUIKSFENOMENEN

Op semantisch vlak heeft men de context (d.i. de talige omgeving), de situatie (d.i. de niet-talige omgeving), encyclopedische kennis en de universe of discourse (d.i. het gemeenschappelijke kennisdomein opgebouwd door de participanten aan de communicatie) nodig om een RA-N-combinatie te interpreteren. Uit de formeel aanwezige elementen weet een taalgebruiker alleen dat er tussen twee conceptuele entiteiten X en Y een relatie R bestaat. De preciezere invulling van die betrekking kan hij alleen achterhalen met behulp van gebruikaspecten¹². Een minimale vereiste is zeker het kernsubstantief. Zo is het zonder kern onmogelijk om uit te maken of een denominaal adjectief een relationele dan wel een kwalificerende functie heeft. Toch is dit kernsubstantief vaak niet voldoende en heeft men een ruimere context, bijvoorbeeld een zin, nodig. De betekenis van een RA-N-combinatie als *visuele vertaling* wordt slechts in ruime context duidelijk.

12. In 2. gaven we al enkele voorbeelden van invullingen van de geïmpliceerde betrekking.

Zijn lievelingskleur vervluchtigt in een chaotische beeldenmozaïek; die een *visuele vertaling* wordt van een culthit uit de jaren zeventig: 'Lust for Life' van Iggy Pop. (Kunst & Cultuur oktober 1991: 32)

Het belang van de buitentalige kennis kan het best worden verduidelijkt door middel van een voorbeeld. De RA-N-combinatie *priesterlijke zegen* is ambigu tussen een agens- en een patiënsbetekenis. In het eerste geval gaat het om een priester die gelovigen zegent; in het tweede om een priester die gezegend wordt door bijvoorbeeld een bisschop of een kardinaal. De combinatie *pauselijke zegen* daarentegen interpreteren we altijd als 'zeggen door de paus gegeven' (agens), omdat we uit onze buitentalige kennis weten dat in de kerkelijke hiërarchie de paus door niemand kan worden gezegend.

Bij denominale adjectieven die polyseem zijn tussen een relationele en een kwalificerende betekenis, helpen context en situatie ook om uit te maken of een A een relationele of een kwalificerende functie heeft. In een formele tekst zal de taalgebruiker minder geneigd zijn om een denominaal adjectief kwalificerend te interpreteren. Door de subjectiviteit ervan wordt een kwalificerende betekenis als minder waarschijnlijk ervaren. Het stijlregister werkt m.a.w. disambiguerend.

Ook op het formele gebied is er invloed van taalgebruiksfactoren. We hebben vastgesteld dat vooral het aantal uitheemse RA toeneemt. Aangezien RA vooral optreden in formele registers en aangezien volgens ons de ontleening van vreemde woorden in vaktaal nog steeds verdergaat, is de toename van het aantal RA registergebonden. In de literatuur is er al enkele keren op gewezen dat de produktiviteit van een morfologisch procédé registergebonden kan zijn, zodat deze vaststelling niet zo ongewoon is¹³. Opvallend is wel dat het hier niet gaat om één procédé, maar om meerdere samen, namelijk de denominale afleidingsprocédés met RA-vormende suffixen.

Ten slotte willen we ook opmerken dat overwegingen in verband met stijl ook vaak de doorslag geven, wanneer een taalgebruiker moet

13. Van Haeringen (1971) stelt bijvoorbeeld over de produktiviteit van het suffix *-ing*: «Toch is de indruk van onbeperkte produktiviteit onjuist. Mag het *-ing*-derivaat numeriek onbegrensd zijn, de mogelijkheden ervan zijn geenszins onbegrensd. Er is [eerst] deze stilistische of sociologische beperking, dat de afleidingen op *-ing* geen plaats van enig belang innemen in wat ik met de niet ongevaarlijke term „volkstal" zou willen aanduiden. [...] Een zekere hoogte van stilistisch niveau is dus vereist voor het gedijen van de *-ing*-formaties, en, in samenhang daarmee, een zeker niveau van cultureel niveau bij spreker of schrijver.» (Van Haeringen 1971: 449-450)

Een ander voorbeeld treffen we aan in Van Marle (1990). Daarin wordt aangetoond dat het suffix *-baar* dat deverbale adjectieven vormt, productief is in meer formele registers en niet in gewoon taalgebruik. Vergelijk:

«The productivity of coining in *-baar* is restricted to style H [= high style] (Van Marle 1990: 222)

kiezen tussen een RA-N-combinatie en concurrerende, semantisch equivalente constructietypes zoals nominale samenstellingen en constructies van het type nomen + voorzetsel + nomen. Voorbeelden:

stedelijke bibliotheek
stadsbibliotheek
bibliotheek van de stad
universitaire docent
universiteitsdocent
docent aan de universiteit
manuele arbeid
handenarbeid
arbeid met de handen

Er kunnen hier allerlei factoren een rol spelen, zoals het vermijden van de semantische ambiguïteit van denominale adjectieven en morfologische overwegingen, maar ook het stijlregister is belangrijk¹⁴. Aangezien RA tot de meer formele woordenschat behoren, zal een taalgebruiker vooral in de meer formele teksten voor een RA-N-combinatie kiezen.

5. BESLUIT

RA behoren tot de meer formele woordenschat. Ze treden vooral op in wetenschappelijke en technische teksten. Dat is vooral duidelijk als we teksten vergelijken die een gelijkaardig onderwerp behandelen maar tot een verschillend register behoren.

Een opvallende vaststelling bij onderzoek van RA is dat overwegingen op het gebied van taalgebruik op verschillende domeinen invloed uitoefenen. Niet alleen is hun interpretatie onmogelijk zonder context, situatie en encyclopedische kennis, maar ook de uitbreiding van het aantal RA is registerbepaald.

REFERENTIES

- Beard, R.E. (1991), „Decompositional Composition: the Semantics of Scope Ambiguities and 'Bracketing Paradoxes' ". *Natural Language and Linguistic Theory* 9, 195-229.
- Boogaart, P.C. Uit den (red.) (1975), *Woordfrequenties in geschreven en gesproken Nederlands*. Werkgroep Frequentie-onderzoek in het Nederlands. Utrecht: Oosthoek, Scheltema & Holkema.

14. Deze verschillende factoren worden uitgebreid besproken in Heynderickx (1992).

- Booij, G.E. (1979), „Semantic Regularities in Word Formation”. *Linguistics* 17, 985-1001.
- Booij, G.E. (1983), „Conjunctiereductie in gelede woorden, een terreinverkenning”. *Spektator* 13, 3-19.
- Caluwe, J. de (1991), *Nederlandse nominale composita in functionalistisch perspectief*. 's-Gravenhage: SDU Uitgeverij (Aan het woord 4).
- Haeringen, C.B. van (1971), „Het achtervoegsel *-ing*: mogelijkheden en beperkingen”. *De Nieuwe Taalgids* 64, 449-468.
- Heynderickx, P. (1992), „Relationeel-adjectief-substantief-combinaties en concurrerende constructietypes”. *Spektator* 21, 149-159.
- Jong, E.D. de (red.) (1979), *Spreektaal. Woordfrequenties in gesproken Nederlands*. Werkgroep Frequentie-onderzoek in het Nederlands. Utrecht: Bohn, Scheltema & Holkema.
- Levi, J.N. (1978), *The Syntax and Semantics of Complex Nominals*. New York etc.: Academic Press.
- Ljung, M. (1970), *English Denominal Adjectives: A Generative Study of the Semantics of a Group of High-Frequency Denominal Adjectives in English*. Lund: University of Gothenburg (Gothenburg Studies in English).